

Pavol Barabáš

osvedčená známka kvality

Chod' tam, kam chceš ísť... Tak znie heslo v úvode webovej stránky Pavla Barabáša. Jedna veta, päť jednoduchých slov... motto na zmysluplný život. Meno Pavol Barabáš je dnes už pojmom. Scenárista, kameraman, režisér, autor mnohých dokumentárnych filmov a nesporne najúspešnejší filmár v histórii slovenského filmu (za svoje filmy získal doteraz viac ako 130 ocenení doma aj v zahraničí). Má za sebou množstvo objavných expedícií, nakrúcal v neprístupnej divočine, na dravých riekach, aj na ľadových štítach, či v hlbokých jaskyniach, ďaleko od civilizácie. Jeho filmy sú o ľuďoch v extrémnych podmienkach, príbehy, ktorých hrdino via idú až na hranice svojich možností. Fascinujú ho stretnutia s cudzou kultúrou, priťahujú územia tibetského budhizmu, ale aj prírodných ľudí hlboko v džungli. Jeho filmy sú o tom, ako by sa človek mal správať k tejto Zemi. Vyžarujú lásku a úctu k prírode, obrovskú duševnú silu a morálnu vedomie.

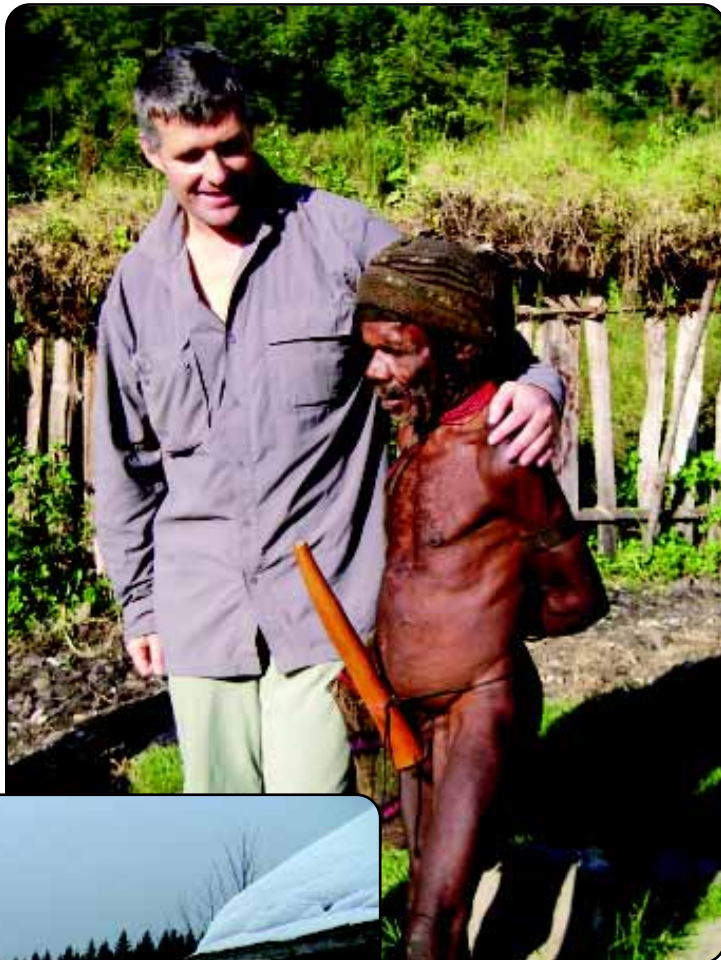
Po filmoch Tajomné Mamberamo, Omo - cesta do praveku, Mustang či Amazonia vertical, sa návštevníci Envirofilmu môžu tešiť na ďalšie „lahôdky“ z autorskej dielne Pavla Barabáša. Fascinujúci príbeh o živote stromových ľudí v Novej Guinei Pururambo a dokumenty Premeny Tatier a Putovanie Slovenskom.

Premeny Tatier

Film vznikol ako spomienka na devastujúcu kalamitu a požiar vo Vysokých Tatrách. Premiéru mal 19. novembra 2005 v Starom Smokovci. Hovorí autor filmu Pavol Barabáš: „Meníme prírodu, ignorujeme jej zákony a sme prevapení, keď našej hostiteľke dôjde trpezlivosť. Zatiaľ je to len zdvihnutý prst. Zatiaľ sú to premeny zvrätne... Zatiaľ!“ Tatry pre Pavla Barabáša sú a zostanú mystériom. Hlbokým tajomstvom. Film Premeny Tatier nakrútil ako vyjadrenie úcty k tatranskej prírode. A ako vraví, po víchrici v novembri 2004 má k Tatrám ešte väčšiu úctu a najmä väčší rešpekt. „Človek je len nepatrná bytosť, ktorá sa môže s údivom prizerať, čo príroda dokáže. Často až s odstupom času zistí, aká je múdra a prezieravá,“ hovorí P. Barabáš.

Pururambo

V najdivokejších miestach západnej časti indonézskeho ostrova Nová Guinea, vysoko na stromoch, žijú prírodní ľudia, ktorých minulosť sa ešte neskončila a prítomnosť ešte nezačala. Ich svet je „pururambo“ čiže dobrý... „Stret kultúr je vždy hrozivý,“ hovorí o dojmoch z nakrúcania Pavol Barabáš. „Keď sme robili film Pururambo, tvrdili nám, že tam ešte nikto nebol. Tí ľudia nemajú absolútne nič z civilizácie, kovový nožík či sekeru. V dedine nenájdete kúsok papiera či umelej hmoty. Žiadne ozdoby či korálky z jabloneckej bižutérie. Čo vás ale zarazí je, že všade je absolútne čisto. Špina a neporiadok vlastne ani nemajú z čoho

Putovanie Slovenskom (2005)

Putovanie Slovenskom (2005)

zdajú kruté a pre nás neprijateľné. My sa snažíme im vnútiť naše chápanie sveta, ale to ich im v džungli pomohlo prežiť po tisícročia. Keby nám niekto vnútil svoje tradície, mnohé by sa rozpadlo. Nevie si vôbec predstaviť, že by niekto prišiel a chcel pred naším domom postaviť mešitu. Zakázal by Vianoce a veľkonočné sviatky. Presťali by sme sa cez sviatky navštevovať, dávať si darčeky, nespoznali by sme tú nádhernú atmosféru pri vianočnom stromčeku. Naš život by bol prázdnější... Tak

vzniknúť, lebo všetko v prírode podlieha určitej neviditeľnej recyklácii. Ľudia v Novej Guinei nepotrebujú zhromažďovať ani vlastniť majetok. Keď niečo potrebujú, skočia do džungle ako do komory... Načo budeme niečo vlastniť, keď je tam toho plný prales? Neexistuje tam závisť. Majú tradície, ktoré sa nám

ako je to v pohľadoch ľudí guinejského kmeňa Asmatov, ktorému spálili všetky kultúrne predmety a vymenili ich tradície za kresťanské...”

Hlavnou postavou vo filme Pururambo je rozprávač – Rudolf Švaříček. Vyštudovaný ekonóm má za sebou mimoriadne výkony v prieskumoch extrémnych oblastí, mnoho výprav a medzinárodných expedícií – Marco Polo (naprieč Áziou), Hodvábná cesta (rok a pol ážskými štátmi), Živá Afrika (naprieč Afrikou)... Je autorom úspešnej knihy Živá Afrika, hlavou i dušou festivalu Go Kamera, ako aj autorom knihy a fotografickej výstavy Tajomná Indonézia – Tamtamy času, ktorá mala veľký úspech aj v rámci expozície Slovenského národného múzea v jeseni minulého roku. Jeho doménou je Indonézia, venuje sa najmä oblastiam izolovaných etník.

„Pri návratoch z Novej Guiney som zasypávaný „zásadnými“ otázkami. Pijú alkohol? Čoedia? Poznajú peniaze? Je tam rozšírená nevera? Čo sex a ženy? Večnou otázkou je tiež kanibalizmus a lovenie lebiek. Pred odletom padajú otázky, či sa k tým šíleným kanibalom nebojím ísť, či ich svet nie je príliš krutý... Bojím sa často, strach je tu nutný. Pod príkrovom tajomnej džungle však žijú ľudia, od ktorých sa môžeme učiť ako prežiť v extrémnych podmienkach,“ hovorí Rudolf Švaiček.

A festivalová porotkyňa Katarína Javorská o filme Pururambo povedala: „Čakanie na každý ďalší film Paľa Barabáša je čakanie na zážitok z iného kúta sveta, na stretnutie s inou civilizáciou, na chvíľu obdivu k iným ľuďom. Neprajníci a závistlivci hovoria: to sa mu to nakrúca, keď je v takom atraktívnom prostredí. Environmentálni puristi zasa frflú, že jeho filmy patria skôr na festivaly dobrodružných filmov. A Barabáš? Ten vyhráva u porôt aj u divákov. A oprávnené. Človek, či už odborník, či obyčajný divák, sa musí skloniť pred obetavosťou, s ktorou navštevuje neobjavené kraje, pred schopnosťou pomenúvať doposiaľ nepoznané a pred pokorou, s ktorou nás všetkých, aj sám seba, porovnáva s nevinnosťou prírody či „primitívnych“ národov. Pururambo je film prežitý aj pretrpený, príbeh, ktorý tým citlivejším jedincom ponúka zamyslenie sa nad každou zbytočnosťou v našom živote. A odkaz neprajníkom či puristom: pretože životné prostredie je aj v našom vnútri, cesta tam môže byť ozajstným dobrodružstvom...“

Pururambo je ďalším Barabášovým filmom, ku ktorému zložil hudbu Michal Novinski (Omo – cesta do praveku, Tajomné Mamberamo, Amazonia Vertical). Je autorom hudby k desiatkam divadelných predstavení. Komponuje tiež hudbu k filmom, televíznym inscenáciám a rozhlasovým hrám na Slovensku aj v zahraničí.

Premiéru na Slovensku mal film Pururambo 26. januára 2006 v Kine Tatra v Bratislave. Na Medzinárodnom festivale horských filmov (Poprad 2005) získal Cenu divákov, na festivale Go Kamera (Brno 2006) bol najlepším festivalovým filmom a na Camera Slovakia (Bratislava 2006) dostal druhú cenu.

Pururambo (2006)

Putovanie Slovenskom

Krásna ukrytá v tvárach ľudí, ich tradíciách, či prírodnom bohatstve Slovenska pretrvala dlhé stáročia a uchovala v sebe čaro vekov. Film Putovanie Slovenskom sa pokúša o zachytenie tejto krásy. Autor Pavol Barabáš na margo filmu povedal: „Dnešný turista je náročný a rozmazaný. Bol už takmer všade a videl takmer všetko. Hľadá niečo neopakovateľné a originálne. Hoci som prešiel kus sveta, Slovensko ma stále láka, vábi, priťahuje, aj vďaka jeho prírode kultúre i tradíciám. Film Putovanie Slovenskom je o mojom videní rozprávkového sveta ukrytého pod Tatrami. Chcel som urobiť hudobnú pohľadnicu, ktorá prešla nielen cez moje oči, ale aj mojim srdcom...“

Putovanie Slovenskom sa na tohtoročnom treťom ročníku cestovateľského festivalu Camera Slovakia stalo najlepším filmom.

Anna Gudzová

Foto: K2 štúdio

Filmár a príroda

Aj v tomto roku pozývame tvorcov, predovšetkým filmárov – profesionálov, ale aj ochranárov a napokon aj laickú verejnosť na priateľské posedenie. Budú mať možnosť stretnúť sa s tými, ktorí sú pre bežného diváka neviditeľní, s ľuďmi, ktorí v nečase aj v krásnom počasí trpezlivo o týždne a niekedy mesiace čakajú na tie správne atmosféry, na neopakovateľné zábery. Ich mená sú zárukou vzrušujúceho rozprávania o tom, čo všetko potrebuje filmár v o chvíli, keď sa rozhodne ísť do prírody. Režiséri a často aj kameramani v jednej osobe Zdeno Vlach, Jaroslav Mikuš či Josef Císařovský. Nakrúcanie ich projektov sa nedá rátať na týždne a zväčša ani na mesiace. Od námetu je ešte dlhoročná cesta ku konečnému tvaru. Veď iba zber materiálov a nasledujúca scenáristická príprava zaberie minimálne pol roka.

A nakrúcanie samotné? To už je ozajstny beh na dlhé trate. Zachytiť deje v prírode sa niekedy aj nemusí podariť. Všetci tí, ktorí sa tomu venujú by o tom vedeli rozprávať celé hodiny. Ak je dostatok finančných prostriedkov, je aj možnosť deje suplovať – ryby nakrúcať v akváriu, šelmy vo výbehoch. Všetko však musí pôsobiť ozajstne a prirodzene. Práca je to však rovnaká – živého tvora neprinútiť, aby si na požiadanie sadol práve na túto vetvičku, zalezol práve pod tento kameň. A na výšie podľa prísnych zákonov ochrany prírody potrebuje filmár k svojej práci nielen božskú trpezlivosť, ale aj povolenia a výnimky.

Na druhej strane tejto práce stoja tí, ktorí projekt podporujú či priamo financujú – producenti, ministerstvá či mimovládne organizácie. Jitka Radová, inak aj dramaturgička festivalu Ekofilm v Českom Krumlove má „na svedomí“ viaceré filmy, často ocenené na festivaloch. Andrzej Traczykowski z poľskej Lodže je dušou producentskej spoločnosti zameranej práve na tvorbu dokumentov o prírode a tiež organizátorom festivalu zameraného práve na tieto filmy. Rastislav Rybanič ako prezident Spoločnosti na ochranu vtáctva Slovenska sa praviadne usiluje získavať peniaze na osvetové kampane v prospech ohrozených druhov, naposledy podporili filmový projekt o vtáčích územiach zahrnutých do Natury 2000. Dost' zaujímavých osobností na to, aby seminár bol vzrušujúcou diskusiou o dobrodružstve zvanom film. A k pozvánke pripájame: Možno príde aj... prekvapenie.

Mgr. art. Katarína Javorská
predsedníčka ÚSTT

Premeny Tatier (2005)